

SEN

Čtvrtá byla noc, co usnouti nemoha všelikými stranu básně Mnícha se obíraje myšlenkami, jsem ležel na svém lůžku; přemahaje se a odvrátiti se chtěje od myšlenek strašných nebyl jsem v stavu usnouti. Byla blízko půlnoc, strašná jakási idea, jakoby násilím, tiskla se před ducha mého a obraz ji vyjádřující a v mém Mníchu užívaný ustavičně tlel ve zraku duše mé. Slabostí přemožen usnul jsem, a strašný sen, tu samou ideu mající, zdál se mi, ježž pro jeho podivnost zde vypisuji. Že jakási podivná moc básnická snem tímto vane a že cenu básnickou do sebe má, nelze zapřítí. Byl nasledující.

Uprostřed roviny rozlehlé vysoký stál vrch, na jehožto vrcholku na příkré skalině stkvostný a nákladný stál klášter, v gotickém způsobu stavěný, k druhé straně malá se bělala kaplíčka ohrazená zdí hřbitovní. Bylo před polednem, slunce parné vysílalo papršky, když jsem na horu vystupoval, časem se ohlížeje na krásnou dolem ležící krajinu. Vystoupiv nahoru a vstoupiv v klášter, přijdu vstříc spěchajícímu mníchu, který v rychlosti, a jako by mne byl dávno znal, takto ke mně mluví: „Právě vhod přicházíte, nebo dnešního dne procitnou zmrtevěli bratři kláštera našeho, a lze vám se jich poptati na vše, co jste tak dávno dychtil zvěděti.“ A jako by se rozbřesklo v duchu mém aneb jako bych dávno byl slýchal o klášteru tomto, bylo mi známo, co se nyní dítí má. I bylo to nasledující. Řeholní bratři kláštera tohoto měli uprostřed zdí svých rozlehlou síň, v níž

kdo z mníchů tamních po jistých obřadech vstoupil, ztuhl i jako by zemřel, ale každoročně jednou v jistý den obživil, po skonání pak dne toho opět ztuhl a tak trval celý rok až do toho samého dne; což se s ním tak díti mělo až do skonání světa. Kráčím za mníchem mne vedoucím a vstoupím v poukázanou mně předsň. Kolem při zdi mrtvých několik stálo mníchů, ruce na prsou složené majících, mladých i starých; bledá tvář i v smrti jakousi hrůznou jevila nespokojenost. I táži se mnícha, zdaliž i tyto neobživnou? – načez on mi následovně odpovídal: „Ne, tyto neobživnou! Neboť volno zavřeným v té síni jednou v roce, kdy obživnou, vystoupiti a pak se vrátiti neb ne. Kteří se nevrátí v síň onou, nybrž v předsíni této zůstanou, zemřou, ale neobživnou více, a po roce pochovávání bývají. Tak se i těmto zoškličilo živobytí i jednodenní v celém roce a ráději spáti chtějí sen nepřespaný; až slunce uprostřed své státi bude dráhy, pochování budou na hřbitově oném, který jste spatřil okolo malé oné kapličky. Nyní však vstupte v síň velkou.“ Dořekl a dveře síně velké rozlétly se. Zacloněnými okny mdlé vpadalo světlo ve vysokou i ozdobnou síň gotickou nesmírné velikosti. Nesčíslné množství mníchů mrtvých stálo tou síní, každý v postavě také, v jaké ho byla se smrt dotkla. S napřaženou jeden stál rukou, jako by něco vypravoval, podle něho druhý, opřené na něho maje oči mrtvé, jako by pilně byl poslouchal řeč prvního. Třetí se shýbal ještě mrtvý k zemi, něco zvedaje, čtvrtý kleče s sepjatýma rukama zdál se modliti atd. I dal mně mních mě vedoucí následující ponaučení i výstrahu: „Mezi nesčíslným množstvím tím musíte běhati i v běhu rozličné jim činiti otázky. Stanete-li státi, zemrou jakoby poznovu a neobživnou až ku pohřbu navždy zemřelých svých bratří; aniž se smíte přes hodinu zdržeti mezi nimi, nechcete-li sám živý mezi onými zmrtvělými po celý zůstat rok.“ – I vběhl jsem v síň tu a v běhu rozličné jsem činil jim otázky; i počali se pohýbovati jako

stínové země se nedotýkající, jako pohnuti od běhu mého
zbořeným povětrím, a jakýmsi tajemným šepotem odpo-
vídali na otázky mé; odpovědě však jejich z většího dílu
jsem zapomenul; nezapomenuté však pro hrůznost jejich
5 ani nechci uváděti, aniž více, bude-li možné, vzpomenouti
na ně. Nežli hodina prošla, z otevřené vyběhl jsem síně,
s hrůzou proběhl jsem předsíní a octl jsem se pokraj skaliny
nad hluboko pode mnou ležící krajinou, světlu však odvyklé
oči, jako raněné náramným bleskem poledního slunce,
10 hojně prolívaly slzy, aniž jsem mohl dobře rozeznati něče-
ho vůkol sebe, i bolest strašlivá svírala srdce mé. – Schýlilo
se po čase poledne, uschly oči moje, i znovu okřál jsem. –
Klášteří dutě zněly zvony; – a smutné zpěvy pohřeb pro-
vázejících mníchů nesly se v ucho mé. – Ohlédl jsem se,
15 i spatřil jsem klášterní bránou sem se beroucí průvod na-
vždy zemřelých bratří. Náramný smutek i touha nevyslovi-
itelná pojaly srdce mé, kdy spatřil jsem, an živí mníchové
nesli ku pohřbu navždy zemřelé bratry, obživlí však mní-
chové davem se hrnuli z bran klášterních z povzdálí. Obrá-
20 til jsem zpět zraky mé, na dolem ležící, rozkošnou, květoucí
krajinu; v dálce ji broubily modrošeré hory jako vlny noč-
ního moře a černé mračno sypalo hustý dešť na rozkvětlé
mezi horami luhy. Nade mnou jasné svítlo slunce, celá
zem jako by se usmívala, zavánělo osení líbezně i sladce
25 zdol i na temenu hory a radostný z dolu hlahol ptactva
hájů i lesů mísil se v smutné zpěvy mníchů. Zdálo mi se,
jako by šeptaly z dálky šedé hory i hustý dešť: „My jasná
věkobytně zdvíháme čela, aniž kdy zajdem; – my zrosíme
květ uvadlý, aby nezhybnul, ale vykvětl znovu i vůni líbez-
30 nou vydával!“ „My však spáti budeme sen věčný,“ znělo,
jako by se chechtali mníchové mrtví. Nesčíslné obživlých
mníchů množství na vše strany hory se hrnulo; i kráčel jsem
k hřbitovu, abych spatřil hroby navždy zesnulých mníchů;
a jak stranou se uhnu, chtěje se v rychlosti vyhnouti valí-

címu se davu, i obživlé za mnou přilétovaly stíny; i odskočím na druhou stranu, i opět se valí stínové za mnou; uhnu se zpět, i sem mě stínové následují. I mluví jeden z nich: „Darmo se nám vyhýbáš, povětrí za tebou se táhnoucí nás za tebou nutí; zůstaň státi a nejlehčí vítr zažene nás po tváři vrchu okolo tebe.“ Zustal jsem státi; hrnuli se mníchové pokraj hory, stezkou chtějíce dolu; mnohý vrhl se dolu se strmící nad krajinou skaliny, nevyslovnou touhou zapálené zraky jejich hleděly za tmavé hory, srážející však se ze všech strán vítr vždy je shromáždňoval na temenu hory. Zacházelo slunce, schýlil se večer pozdní; zavánělo osení zdol a ticho svaté se rozestíralo nad krajinou šírou; došel den života stínů, a nevolné tiskl vichr v předsíně strašnou. Mnozí na rozpacích, lomíce rukama stáli na práhu síně; chechtajíce se vrhli se někteří v síň rozléhlou; jiní pak lka- jíce rozhostili se při zdích předsíně s složenýma na prsou rukama. Zavřela se síň i předsíň; pláče krácel jsem s hory, neuleví bolest srdce mého; léč až usnu pod kořeny rozlehlého dubu.